

15/5/2014

נושאונט מס' 30

דבר העורך

שלום לכם,

ביום חמישי הבא, ה-15 במאי, ייערך מפגש נוסף של איל"ת. המפגש הפעם יהיה במתכונת שונה מהרגיל וייערך תחת הכותרת "תימאטיקה – אתמול, היום ומחר". הדיון ייערך במתכונת של רב שיח בנוכחות פאנל מומחים אשר יענה לשאלות, כאשר המוקד יהיה המגמות החדשות בשיפוט תצוגות תימאטיות. הדיון נערך בהמשך למספר מאמרים שפרסמנו מעל דפי נושאונט בשנה האחרונה. המאמר של **מנחם לדור**, המתפרסם כאן מתייחס אף הוא לשאלות הבוערות שעל סדר היום, ואנחנו ממליצים בחום לקרוא אותו לפני המפגש.

הגיליון הנוכחי של נושאונט רואה אור שבוע לפני התאריך המיועד של 15 במאי. כאמור, הגיליון כולל מאמר בעל חשיבות רבה לצורך המפגש, ורצינו לאפשר לקוראים זמן מספיק לקרוא את המאמר ולהרהר בהשלכותיו.

בחודש יוני תתקיים בפאריס תערוכת בולים של האיגוד האירופאי, FEPA. תערוכה זו היא האירוע הבולאי החשוב באירופה בשנת 2014, וישראל תהיה מיוצגת על ידי מספר מציגים. בנוסף, מנחם לדור ישמש כשופט בתערוכה. מלבד הכבוד הכרוך במינוי זה הוא מספק לנו מידע ממקור ראשון על תהליכי השיפוט ועל המגמות בעולם הבולאות. אנו נביא סיכום מהתערוכה בגיליון הבא.

בסוף מרץ נערכה האסיפה השנתית של התאחדות בולאי ישראל. שלושה מחברי איל"ת – היושב ראש **יצחק ברק**, מנחם לדור **זהר נוי** – נבחרו לוועד הפועל של ההתאחדות. אנו מקימים שנציגות נכבדה זו תצליח לקדם את צרכי הבולאות התימאטית במסגרת ההתאחדות.

שלכם,
יורם ולורנס

הדור הרביעי: דעה אחרת מנחם לדור

בעקבות מספר דעות שהובעו באחרונה בפרסומי האגודה על ידי מציגים תימאטיים – חברינו **לורנס פישר** [נושאונט 27] **ויוסי חרש** [נושאונט 29, וכן נושאונט 107] אני מבקש להגיב ולהציג נקודת מבט קצת אחרת על הדברים.

ראשית, מחובתי לציין כי אני חובש כאן כובע בעל (לפחות) שלוש פינות: מציג, מדריך ויועץ ולבסוף שופט (בארץ ובחו"ל). בנוסף, אני הנציג הישראלי לוועדה התימאטית של ה-FIP, ומכאן שאני מקבל באופן שוטף (ומפיץ לחברים המציגים) את עלון הוועדה – TCNews – הגם שהוא יוצא באופן לא סדיר. כמו כן חובה להדגיש, כי הכובע הזה מונח על ראשי כבר הרבה זמן – מציג מזה כשלושה עשורים, שופט מזה כשני עשורים וחבר באיל"ת מיום הקמתה.

הנושא העומד על הפרק הוא שינויים בגישה לתצוגה התימאטית ולשיפוט שלה. העובדה היא כי בשנים האחרונות מופיעות בתערוכות הבינלאומיות תצוגות המאופיינות כ"דור 4" של תצוגה תימאטית. בסמינר תימאטי שנערך בתערוכת לונדון 2010 הציג **יונאס הלסטרום** (כיום יו"ר הוועדה התימאטית של FIP) את הדורות השונים של תצוגות תימאטיות. הדברים פורסמו גם במאמר של **וויטק ינקוביץ'** מסלובקיה [אשר פורסם ב-TCNews מס' 25, אפריל 2013], אשר הופץ בקרב המציגים הישראלים. להלן מאפייני התצוגות החל מדור 3, שכל התצוגות בארץ שייכות אליו:

❖ דור 3: נושא איסוף צר ומוגדר היטב, פיתוח תימאטי איכותי, הטקסט המלווה קשור היטב לחומר הבולאי, שימוש בחומר בולאי מגוון.

❖ דור 3.5: נושא האיסוף הוא צר **מאוד**, חומר בולאי מגוון **לכל אורך התצוגה**, מופגנת **מומחיות בולאית גבוהה** (Philatelic specialization)

❖ דור 4: נושאים **ספציפיים**, פיתוח בצורה של **סיפור כולל**.

הגדרת היקף האיסוף (צר, צר מאוד, ספציפי) לא נראית לי ונדמה לי שגם אינה נכונה. חלק גדול מהאוספים שאני מכיר מכסים נושא שנבחר בצורה מקיפה ואף על פי כן משתייכים לדור 3.5 ואף לדור 4. אני בכוונה לא מעלה כאן את סוג דפי התצוגה – רגילים או רחבים – על כך בהמשך. לחלק מהמציגים ישנן הערות ביחס להתפתחות הדורות הנזכרת לעיל ולמשמעות הנובעת מכך.

אני מבקש להציג כאן נקודת מבט קצת אחרת, ואעשה זאת בעזרת אנלוגיות מתחום הספורט. במשחקים האולימפיים במינכן 1972 ביצעה המתעמלת הסובייטית, **אולגה קורבוט**, היפוך לאחור בתרגיל הקורה. החל מאותו רגע נוצר סטנדרט חדש: מתעמלת שלא יכלה לשלב סלטה לאחור בתרגיל הקורה שלה נסוגה לאחור למרות שהתרגיל שלה לא השתנה כלל.

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

כיום הכל קופצים בסגנון גלילת הגב

לעיתים ספורטאי משתמש בטכניקה אחרת כדי לשפר את תוצאותיו. הקופץ לגובה האמריקאי **דיק פוסברי** המציא את שיטת הקפיצה הקרויה גלילת הגב (לעיתים מכנים את השיטה על שמו "סגנון פוסברי"). בעזרת השיטה החדשה הוא זכה במדליית הזהב במשחקים האולימפיים במקסיקו 1968, וכיום כמעט כל הקופצים בעולם משתמשים בסגנון זה. איש לא הכריח אותם לעשות זאת – הם פשוט הבינו כי אם ידבקו בסגנון הישן הרי שתוצאותיהם יפגרו אחרי מתחריהם.

כך גם בתחום שלנו: יצירתיות וחדשנות בנושא ובצורת הגשתו, שימוש מתוחכם בפריטים

בולאיים, הגשה (Presentation) מעניינת ונקיה – כל הדקויות האלה מרכיבות את הטכניקה החדשה. ברגע שמופיעות בתערוכות הבינלאומיות תצוגות חדשות, עם פיתוח וסיפור יצירתיים ומלהיבים, עם חומר בולאי מקורי – הן באופן כללי והן ספציפית לנושא התצוגה – הרי שהשופטים מעריכים תצוגות אלו בהתאם. ובאופן טבעי התצוגות "הישנות" נסוגות לאחור. אין לנו המציגים ברירה אלא להתאים את עצמנו למציאות הספורטיבית / בולאית החדשה.

אני זוכר היטב את המצב בראשית שנות ה-90 כאשר הכנסנו את הרעיון של "דור 3" והצורך שלתצוגה תהיה תכנית, סיפור וכדומה. היו אז מספר אספנים (כולל כמה ברמה הגבוהה ביותר) שלא הצליחו להסתגל למציאות החדשה וחלקם עזבו את הבולאות התימאטית.

אחד הכלים שמרבית התצוגות התימאטיות החדשות (השייכות לדור 4) משתמשות בהן – אם כי לא כולן – הוא גודל דף שונה מה-A4 הסטנדרטי. על מנת להציג פריטים מסוימים (בדרך כלל גדולים, בעלי עניין פילאטלי) בצורה יפה ושוטפת יותר, הם משתמשים בגודל דף שונה: זהו אמצעי ולא מטרה. כמי שהעביר את התצוגה שלו לדפים בגודל A3 אני יכול לומר בלב שלם שיש לזה יתרונות רבים: הן ביכולת לשלב בדף פריטים שקודם לכן היה קשה מאוד לשלב, הן במרחב התכנון הגדול יותר של הדף, הן באופן הצגת הסיפור. באותו מאמר ב-TCNews מציע ינקוביץ לכל מציג לשאול את השאלה הבאה: "האם אתה משתמש בגודל דף מתאים, כך שתוכל להציג את כל החומר הבולאי החשוב ללא חפיפה מגעילה (פריט על פריט) או שאתה נאבק תמידית עם חוסר מקום, דבר המכתיב שפריטים מעניינים פשוט אינם מוצאים את מקומם בדף התצוגה שאליו הם באמת שייכים?".

כמו אגפי הבולאות המסורתית ותולדות הדואר, כך גם הבולאות התימאטית היא דינאמית ומתפתחת. זוהי התפתחות טבעית שאנו – האספנים והמציגים, ואפילו השופטים – לא יכולים להשפיע עליה אלא רק להעריך ולכבד אותה, ואולי אף להצטרף אליה – במאמץ לא קטן.

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

יש היבט נוסף שצריך לציין והוא הכסף. ברמות הגבוהות מאוד בולאות (כולל התימאטית) היא תחביב יקר, ולעיתים יקר מאוד. צריך לקבל את זה כעובדה, בדיוק כמו שקבוצות הכדורגל העשירות כגון ריאל מדריד וברצלונה שוכרות את שירותיהם של כדורגלנים יקרים מפז וזכות על פי רוב בתארים.

תהליך השיפוט

ועכשיו לנקודת המבט של שופט: שופט עומד בפני מסגרות התצוגה וצריך להעריך את התצוגות שלפניו. הוא אינו עושה זאת לבדו: צוותי השיפוט הם של שלושה או ארבעה חברים שמגיעים להחלטה משותפת אחרי לא מעט שקלא ותריא. לאלו שעוקבים אחרי תוכניות הריאליטי של 'מאסטר שף' או משחקי השף אני ממליץ להתבונן על הדו-שיח (והויכוחים) המתקיימים בין השופטים. בבולאות הדבר לא שונה מהותית. לאחר סיום השלב הראשון נהוג לעבור על כל התצוגות – מהניקוד הנמוך ביותר לניקוד הגבוה ביותר – על מנת לוודא שיש איזון בין התצוגות השונות והאחת באמת יותר טובה מקודמתה. הנושא הופך קצת יותר מורכב בתערוכות הגדולות, בהן יש מספר צוותי שיפוט תימאטיים, ויש לוודא 'אחידות בשיפוט' בין הצוותים השונים. לעתים נדירות מאוד מגיעים הדברים לידי הצבעה ממשית על ניקוד תצוגה זו או אחרת.

מועדונים עשירים כריאל מדריד
וברצלונה זוכים ברוב התארים

יש להתייחס גם להבדלי השיפוט ברמה הלאומית וברמה הבינלאומית. אני נוהג להשוות זאת לבית המשפט המחוזי ולבית המשפט העליון. המטרה העיקרית בשיפוט הלאומי היא לתת לתצוגה ניקוד הוגן, כך שבמידה והיא תישפט ברמה הבינלאומית היא תקבל ציון דומה. סטייה של 2-3 נקודות היא סבירה בהחלט, גם אם הדבר מתבטא בהבדל של מדליה. לעומת זאת הפרש של חמש נקודות ומעלה יעיד כי השיפוט ברמה הלאומית לא היה טוב. לעיתים זה נובע מכך ששופטים ברמה הלאומית נוטים להקל עם מציגים בני ארצם. הדבר גורם להטעיית המציג (שחושב שתצוגתו שווה יותר ממה שהיא באמת) ועתיד לגרום לו אכזבה קשה כשיקבל את הניקוד ברמה הבינלאומית.

לעתים אנו – השופטים הישראליים – מוזמנים לשפוט בתערוכות האירופאיות והעולמיות וזו ההזדמנות לראות מה קורה בעולם, לשמוע ולראות את תפיסת עולמם של ראשי

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

צוותים ושופטים אחרים וכמובן גם להביע את דעתנו. ההמשך הוא כמובן להעביר את המידע הזה, את הלכי הרוח והמגמות – למציגים הישראלים. אפשר להשוות זאת למינוי של שופט מחוזי כשופט בפועל בבית המשפט העליון.

מניסיון, ישנם כמה סוגי שופטים: יש שופטים הבאים מצוידים בתוצאות הקודמות של התצוגה, ומשתמשים בנתונים אלו כבסיס לשיפוט. אם הציון נראה לשופט הולם לתצוגה אז ניתן להעניק למציג אותה מדליה, ולהמשיך לתצוגה הבאה. סוג אחר של שופטים הוא זה בעל הזיכרון הפנומנאלי, שזוכר את התצוגה מהפעם הקודמת ויכול להצביע על שינויים. שופטים אלו זוכרים בדיוק מה היו ההערות למציג בפעם הקודמת, ואילו תיקונים בוצעו. אני מאוד מעריך את האנשים האלו ואת יכולתם זו.

ישנו סוג שלישי של שופטים (ואני ביניהם) הנוהגים 'להתחיל מאפס': לגשת אל המסגרות, לנתח את מה שמוצג, להעריך ולקבוע את הניקוד. רק אחר-כך יש מקום לבדוק תוצאות קודמות ולשקול האם אתה מסכים לדעתם של השופטים הקודמים. בסופו של דבר על בסיס שיקול דעתך זה ועל סמך נימוקיך, עליך לעמוד בפני המציג ולהגן על עמדתך (בפרט אם הניקוד הפעם נמוך יותר מהפעם הקודמת).

תגובת המציג לשיפוט

השופט חייב להיות מקצועי ככל שניתן ולשמור על צניעות. מחובתו לעמוד בפני המציג (בתהליך ה-Critique המחויב בסוף כל תערוכה) ולהסביר את דעתו על התצוגה. הנושא כמובן איננו למה הניקוד הוא כזה ולא נקודה או שתיים יותר, אלא תפיסת העולם: מה טוב בתצוגה, איפה חוזקה ואיזה היבטים דורשים שיפור או אולי אפילו שינוי מהותי. הצד השני הוא – לטעמי – חובתו של המציג לשמוע את דעת השופטים השונים. זוהי הזדמנות לשמוע דעות של אנשים בעלי ניסיון הבאים מתוך רצון כן לדחוף את המציג קדימה.

לדעתי מציגים שאינם מוכנים לשמוע דעתם של שופטים אינם תורמים להתקדמות התצוגה שלהם. זכותו המלאה של המציג לדחות את דעתו של השופט ולנתח בעצמו את חוזקותיה וחולשותיה של התצוגה. אחרי ככלות הכל, גם השופט הינו בשר ודם וייתכן כי הוא טועה. אולם מצד שני תצוגה שמשתתפת במספר תערוכות – בארץ ובחו"ל – מקבלת התייחסות של כתריסר שופטים שונים (אם לא למעלה מכך). לפי דעתי הערות החוזרות פעמים רבות הן בבחינת מסר ברור למציג. מניסיוני מסר זה בא מרצונו של השופט לעזור למציג ולא ממניעים זרים (לא בולאיים).

טיעון בו אני נתקל לפעמים הוא ש"קיבלתי כבר ניקוד גבוה יותר". לדעתי זה נימוק שאין בו ממש: גם בספורט אתלט יכול להשיג תוצאה מסוימת וכעבור זמן תוצאה גרועה יותר (בעיקר אם הוא לא מתאמן, תנאי מזג אוויר שונים וכד'). בבולאות על אחת כמה וכמה: שופטים שיראו שוב ושוב את אותה תצוגה ללא שינוי מהותי יבינו כי לא נעשתה בה שום השקעה (בזמן, במחשבה, בפריטים וכו').

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

בניגוד לספורט, בולאות היא ריצה לטווח ארוך מאוד של עשרות שנים. לפי דעתי צריך פעם בעשר שנים לערך לבנות מחדש את התצוגה. כך גם עשיתי – פעמיים – בתצוגה האישיית שלי. במהלך השנים נוסף חומר בולאי חדש, המציג צובר ידע תימאטי נוסף ובעיקר – התפתחויות חדשות בעולם מחייבות מחשבה רעננה. בהתאם לכך סביר להניח, שהתצוגה הישנה זקוקה להוספה של "שכבות בצל" כדי לרענן אותה ולהפוך אותה ליותר מעניינת למבקרים ולשופטים. הוספת השכבות צריכה גם לאפשר הוספת חומר בולאי שיקדם את התצוגה. המלצתי היא כי תהליך זה צריך להתחיל בכתובת 'סיפור' חדש ועליו יש להלביש את החומר הבולאי – הקיים בידי האספן וכזה שעליו לחפש לצורך ההיבטים החדשים שבסיפור.

באותו גיליון של TCNews (מס' 25) יש גם מאמר של **בוב גיבסון**, הנציג הניו-זילנדי לוועדה התימאטית בנושא חדשנות (Innovation). הוא מסכם את המאמר בקטע הבא: "הדחף העיקרי של קריטריון החדשנות, לדעתי, הוא לאלץ את המציגים לשפר תמידית את התצוגות שלהם, לנסות גישות חדשות ולתחזק את ההתעניינות שלהם ושל האנשים שבאים לראות את התצוגה. לחדשנות יש גם את האפקט של חיוב השופטים להתעדכן באופן שוטף במגמות של ההצגה התימאטית. היש בכך רע?"

אני מודע היטב לעובדה כי זו מלאכה מורכבת, ארוכה ומייגעת. אבל מי שבאמת אוהב את התחביב יגלה כי מטלה זו הינה מעניינת, מסקרנת ומאתגרת. מי שימשיך לנהוג שנים על גבי שנים באותה מכונית, בל יתפלא אם בשלב מסוים הוא ירגיש שהוא נוהג בטרנטה. גם אחרים יבחינו בכך - לעיתים קרובות לפניו.

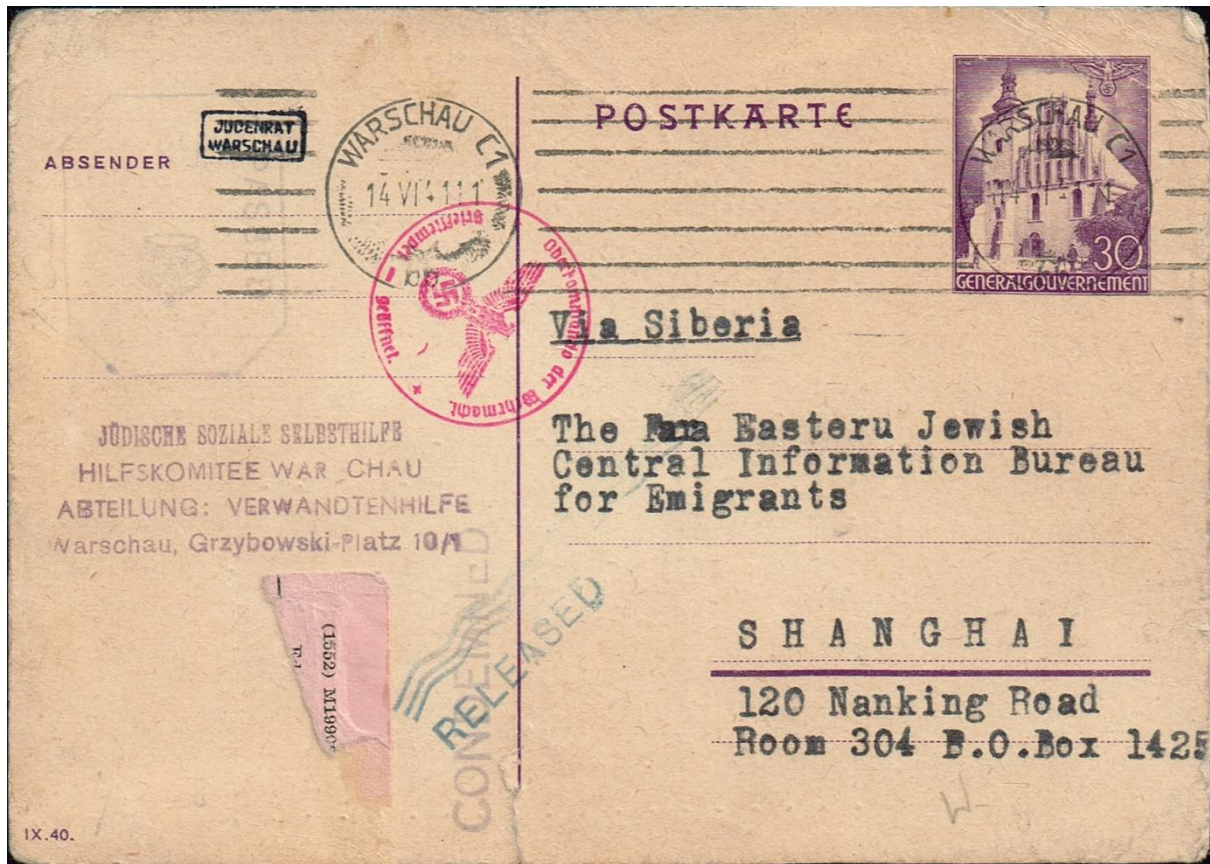
הנושא, כמובן, פתוח להמשך הדיון ולהעלאת דעותיהם של החברים. מלבד פרסומים בבטאוני האגודה ניתן לעשות זאת גם במפגש הקרוב (ב-15 במאי), בו נקיים פאנל מיוחד תחת הכותרת "תימאטיקה – אתמול, היום ומחר".

ניתן לפנות בתגובות גם ישירות למנחם בכתובת: ladorm@gmail.com

הגטו של ונציה לורנס פישר

יום הזיכרון לשואה ולגבורה חל לא מכבר, אך זיכרון השואה מלווה אותנו לאורך השנה כולה. ניצולי שואה רבים עדיין חיים בקרבנו - חלקם מתקיימים בדוחק בתנאים מחפירים – וזיכרונותיהם כוללים עדויות על החיים בגטאות ואודות מחנות ההשמדה. המילה גטו מזוהה באופן טוטאלי עם השואה, אבל מקור המילה הוא בשפה האיטלקית. לפני כמעט 500 שנה, ב-29 במרץ 1516, קיבל הסנאט של הרפובליקה הוונציאנית חוק מיוחד בדבר כליאת יהודים לאזור מגורים ספציפי.

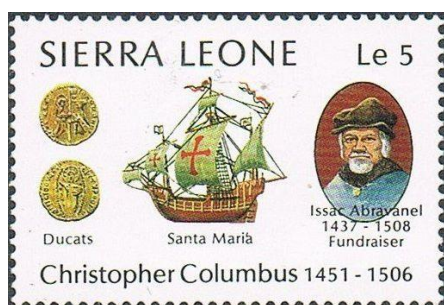

גלויה שנשלחה ב-14 ביוני 1941 מגטו ורשה דרך סיביר ללשכת המידע היהודית בשנחאי. על גבי הגלויה ניתן לראות חותמת מלבנית של היודנראט (צד שמאל למעלה) וחותמת צנזורה נאצית. תוכן הגלויה כולל עשרים כתובות בגטו, אשר אליהן יש לשלוח חבילות מזון.

עדויות מצביעות על כך שכבר במאה ה-10 התקיימה נוכחות יהודית בוונציה, בעיקר של סוחרים ומלווים בריבית אשר עבדו בעיר. מפקד אוכלוסין שנערך בעיר בשנת 1152 מצא כי האוכלוסיה היהודית מונה כ-1,300 איש. מאה שנה אחר כך, בשנת 1252, נאסר על יהודים להתיישב במרכז העיר. קיימת סברה כי הקהילה היהודית התיישבה באי סמוך שנקרא ספינאלונגה ("הקוץ הארוך" – שם המעיד על צורתו של האי). הסברה נסמכת על כך ששם האי שונה לג'ודקה, אולם אין כל ראיות לקיומה של קהילה יהודית באי. בשנת 1386 קיבלה הקהילה היהודית של ונציה חלקת אדמה כדי לשמש כבית קברות יהודי.

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

דון יצחק אברבנאל סייע במימון מסעותיו של קולומבוס

שיילוק בגילומו של השחקן הצרפתי דניאל סוראנו

הונציאנים אפשרו לתרבות היהודית להתקיים, ואלדו מנוציו, המדפיס האיטלקי הראשון, שילב אותיות עבריות בפרסומיו. לאחר גירוש ספרד יהודים רבים ברחו לונציה ולליבורנו. הבולט שבין המהגרים שהגיעו לונציה באותה תקופה היה דון יצחק אברבנאל, שר האוצר של ממלכות קסטיליה ואראגון, אשר בתפקידו זה סייע למימון מסעותיו של קולומבוס. במקביל לתפקידו הציבוריים עסק גם אברבנאל בחקר פירוש התורה ובפילוסופיה.

מהאמור לעיל אין להסיק כי יהודי ונציה לא סבלו מאנטישמיות: הם נדרשו לענווד טלאי צהוב לצורך זיהוי-מנהג שהיה קיים במקומות נוספים באירופה החל מהמאה ה-13. בשנת 1496 שונה החוק בונציה, והטלאי הצהוב הומר בכובע צהוב, ומאוחר יותר בכובע אדום. חוקים אנטישמיים אחרים אסרו על היהודים לרכוש קרקעות ולבנות בתי כנסת. רגשות אנטי יהודים רווחו באוכלוסיה, ושלושה יהודים מתו בעלילת דם בשנת 1480, ומספר לא ידוע לאחר עלילת גם אחרת בשנת 1506. ונציה היא גם הרקע למחזהו האנטישמי של ויליאם שייקספיר הסוחר מונציה. דמותו של שיילוק, המלווה בריבית היהודי, התובע אל ליטרת הבשר שלו, משמשת כסטריאוטיפ אנטישמי עד ימינו.

ב-1516 החליטה מועצת השלטון של ונציה על תיחום היהודים לאזור מוקף חומה ותעלות מים בעיר, בקרבת בית היציקה החדש (באיטלקית: ghetto nuovo). היה זה אזור קטן ומלוכלך, שסביבו נבנתה חומה. ה"גטו נואבו", ובקיצור גטו, הפך להיות שמה של השכונה היהודית - ולימים הפך גטו להיות השם המקובל לכל רובעי היהודים באירופה. היהודים הורשו לצאת מתחומי הגטו בשעות היום בלבד, ונדרשו לשוב אליו עם חשיכה. בלילה היו שערי הגטו ננעלים, כביכול לשם הגנה על התושבים. שומרים נוצרים היו מפטרלים בתעלות מסביב לגטו, על מנת לוודא כי איש אינו יוצא ממנו. בכך השיגו שלטונות ונציה איזון בין רצונם להנות מתרומתם הכלכלית של היהודים לבין חששם האנטישמי מפניהם.

על אף תנאי המחיה הקשים חיי הקהילה היהודית שגשגו מאחורי חומת הגטו של ונציה. הקהילה הייתה מגוונת מבחינה אתנית, וכללה יהודים ילידי איטליה בצד מהגרים מגרמניה, ניצולי גירוש ספרד ופורטוגל ופליטים מהמזרח הקרוב. קהילות אלו חיו בהרמוניה זו עם זו, אך שימרו עצמאות מוסדית: בגטו היו חמישה בתי כנסת שונים, מספר בתי ספר, תיאטרון ובית מלון. נוצרים רבים נהגו לפקוד את הגטו ולבקר בבנקים

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

היהודים, אצל הרופאים או בחנויות הרבות (תכשיטים, תבלינים ואריגים – תחומים שניזונו מחיי מסחר ערים עם העולם הרחב).

המאה ה-17 הייתה תור הזהב של הגטו ושל יהדות ונציה: המסחר היהודי שגשג, והם שלטו בחלק ניכר מסחר החוץ של ונציה. יוצאי ספרד צברו הון ניכר, והשפיעו על כלכלת העיר. תושבי הגטו אך החלו להשתלב במסחר הימי – דבר שעד אז נמנע מהם. בצד היציבות הכלכלית פרוחה גם הלמדנות היהודית, בעיקר בקרב בני הקהילה הספרדית: רבנים ספרדים בני העיר נקראו להקים קהילות חדשות בלונדון ובאמסטרדם. בראשית המאה ה-18 הייתה ונציה מרכז הלימוד בתחום הקבלה.

מכתב פרה-פילטלי משנת 1762 מהעיירה אודארו לאנסלאמו מאריני בגטו של ונציה. המכתב נושא חותמת משלוח מאודארו, אך חותמת הגעה לא הייתה מקובלת באותם ימים. עלות המשלוח הייתה 3 סולדי, פחות מהתעריף הרשמי של 4 סולדי, ומכאן שייכתן והמכתב הועבר באמצעות משלוח פרטי.

הפריחה של ונציה בכלל ושל היהודים שבה לא הייתה אפשרית ללא מערכת דואר יעילה. מערכת זו כללה שלושה חלקים: דואר חיצוני, דואר בין המחוזות ודואר פנימי, בתוך המחוז עצמו. הדואר החיצוני נסמך למעשה על לוחות הזמנים של הספינות שפקדו את ונציה. המכתב הנראה כאן נשלח בשנת 1762 מהעיירה אודארו, הנמצאת כ-50 קילומטר מצפון לונציה. הנמען הוא **אנסלאמו (שלמה) מאריני**, תושב הגטו. המכתב עבר בדרך היבשה, ונסמך איפוא רק על שתי השכבות הפנימיות של המערכת – הדואר שבין המחוזות והדואר הפנימי בלבד. על גבי המכתב מתנוססת חותמת הדואר של אודארו (עם עיגול כפול). זהו אחד משלושה מכתבים הממוענים לגטו הידועים כיום, ומהווה את אחת הפנינים באוסף שלי.

בשנת 1797 הגיעו כוחותיו של **נפוליאון** לונציה ופרצו את שערי הגטו. שנה מאוחר יותר הפכה ונציה לחלק מהאימפריה ההבסבורגית, וחלק מההגבלות על היהודים הוחזרו לתוקף. הגבלת המגורים לתחום הגטו בוטלה, אך רבים מקרב היהודים בחרו להמשיך ולהתגורר באותו מתחם.

תגובות ניתן לשלוח ללורנס לכתובת gymtrainr@gmail.com